

[Statsministeren.]

Tidspunkt, jeg foretog den nævnte Undersøgelse, ca. 300 Arbejdere paa fuld Kraft. Derimod var Margarinefabrikken utvivlsomt vanskeligere stillet, under Konkurrencen fra det billige Smør, sagde man, men dette er jo ikke noget specielt for Sønderjylland, det gælder den danske Margarineindustri som Helhed. Man kan vel snarere hævde, at den sønderjyske Margarineindustri har udviklet sig forholdsvis kraftigt siden Genforeningen paa andre Landsdeles Bekostning, i hvert Fald er det en Kendsgerning, at en stor Margarinefabrik i Vejle i sin Tid blev nedlagt og Virksomheden vel i det væsentlige overført til Sønderjylland. Den sønderjyske Teglværksindustri har utvivlsomt lidt en Del ved den nye Grænse, idet denne afskar Afsætningen sydpaa, men dog kan det anføres, at denne Industri allerede før Krigen var i Vanskeligheder, hvilket fremgaar af det førnævnte Erhvervsudvalgs Beretning, det findes Side 31 i denne Beretning. Efter Genforeningen er 9 af 29 Teglværker nedlagt, hvilket vel af mange Grunde kan siges at være beklageligt, men i det store og hele maa man dog anse det for en for Industrien som Helhed fordelagtig Koncentration, som her har fundet Sted. Det synes at fremgaa af den nævnte Beretning, at Industriens Kapacitet i Forhold til Afsætningsmulighederne, derunder Konjunkturerne, er rigelig stor. Der er formentlig ingen Tvivl om, at de i Foraaret vedtagne Love om Byggeri og Grundforbedringer, derunder Dræning, i høj Grad er kommet og vil komme den sønderjyske Teglværksindustri til gode, men hvorvidt der vil være Anledning til yderligere at støtte denne Industri, som det tidligere er sket, er et Spørgsmaal for sig, som ogsaa fremdeles kan siges at være under Overvejelse; men dette Problem alene er i hvert Fald ikke tilstrækkelig Grund til almindelige Undersøgelser af Forholdene i Sønderjylland.

Alt i alt kan det neppe siges, at den industrielle Tilstand er daarligere i Sønderjylland end i det øvrige Land, snarere er den noget bedre, i hvert Fald synes det at fremgaa af Tallene paa det Tidspunkt, da disse Oplysninger tilvejebragtes, idet det maa siges at være af meget stor Betydning, at Arbejdsløsheden i Sønderjylland er ringere eller i hvert Fald paa det Tidspunkt var ringere end i Danmark som Helhed.

Jeg har saaledes Tal opgjort den 19. Maj, da Arbejdsløsheden i hele Danmark omfattede 105 000 Personer, hvilket i Forhold til Forsørgerne udgjorde omkring 7 pCt., samtidig med at Sønderjylland

havde 3 000 arbejdsløse Personer, hvilket svarede til kun 4 pCt. af Forsørgerbefolkningen. Dette skyldes naturligvis, at Landsdelen kun i forholdsvis ringe Grad er industrialiseret. Dette er egentlig en Fordel i Krisetider, thi selv om Landbrugskrisen er haard mod Erhvervets Udøvere, er Arbejdsløsheden uden Sammenligning et langt værre socialt Onde, og dette Onde er Sønderjylland, om ikke forskaanet for, saa dog berørt af i mindre Omfang end det øvrige Land. I Hovedstaden har Arbejdsløsheden saaledes været langt betydeligere og har ramt visse Erhverv i en overmaade kraftig Grad, jeg tænker særlig paa Krisen i Skibsfarten, som har sat sig Spor i den dertil knyttede Skibsbygningsvirksomhed. Paa den Dato, jeg nylig nævnte, var der i Hovedstaden 5 600 arbejdsløse faglærte Smede- og Maskinarbejdere, medens der i hele Sønderjylland ikke var 200; i Hovedstaden var der henved 1 600 ledige Sømænd og 1 150 ledige Toldbods- og Havnearbejdere, i Sønderjylland henholdsvis 12 og 130. Altsaa, et Sidestykke til de katastrofale Tilstande, som paa visse Omraader har ramt andre Dele af Landet, har man glædeligvis ikke i Sønderjylland.

En Aflastning af visse Grupper maa imidlertid synes i høj Grad ønskelig, thi af denne Oversigt over Arbejdsløshedens Fordeling fremgaar det, at særlig haardt ramt er i Sønderjylland Jord- og Betonarbejdere, der paa den nævnte Dag stod med 830 arbejdsløse. Her vil man formentlig ved en Udbygning af Vejnettet være i Stand til at øve en væsentlig Indflydelse, og saa vidt jeg ved, er der ogsaa i den forløbne Sommer iværksat visse Arbejder, som i en betydelig Grad har øvet Indflydelse just paa dette Arbejdsomraade, men der er utvivlsomt i denne Henseende mere at foretage, idet Vejnettet vistnok lader en Del tilbage at ønske, den saakaldte Detailudbygning af Vejnettet er vel det, der mest tiltrænges.

Det omtales ogsaa i Erhvervsberetningen, og det maa vel her fremhæves, at det maa formentlig blive de Organer, hvem Jordfordelingens Gennemførelse overlades, som ogsaa tager sig af Iværksættelsen af de fornødne Vejanlæg. Da Jordudstykningsvirksomheden er optaget paa ny, kunde der maaske være Anledning til at have Opmærksomheden henvendt paa dette.

Alt i alt giver Forholdene paa det ikke-landbrugsmæssige Omraade næppe Anledning til nogen omfattende Undersøgelser eller til specielle Foranstaltninger for Landsdelen. De enkelte Ting, jeg her har